

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Приймальної комісії

ректор Херсонського державного університету

Олександр СПІВАКОВСЬКИЙ

«24» березня 2025 р.

ПРОГРАМА

**вступного випробування зі спеціальності
для здобуття ступеня доктора філософії PhD
на основі повної вищої освіти (магістра)
(денна, вечірня, заочна форма навчання)**

Галузь знань: С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини

Наукова спеціальність: С1 Економіка та міжнародні економічні відносини

Освітньо-наукова програма: Економіка

Затверджено на засіданні кафедри економіки, менеджменту та адміністрування. (протокол № 9 від 7 квітня 2025 року)

Голова комісії
(укладач програми)

(підпис)

Мохненко А.С.
(ПБ)

ЗМІСТ

	с.
1. Загальні положення	4
2. Перелік питань, що виносяться на фахове вступне випробування	6
3. Список рекомендованої літератури	16
4. Критерії оцінювання знань фахового вступного випробування	19
5. Порядок проведення фахового іспиту до вступу в аспірантуру	21
6. Структура екзаменаційного білета	22
7. Тематика рефератів	23

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Програма фахового вступного випробування для абітурієнтів, які вступають на навчання для здобуття ступеня **доктора** філософії PhD за спеціальністю 051 Економіка на основі повної вищої освіти (магістра) розроблена відповідно до Державного стандарту.

Організація та проведення фахових вступних випробувань відбувається у порядку визначеному у Положенні про приймальну комісію Херсонського державного університету.

Мета вступного випробування – відбір претендентів на навчання за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти доктора філософії PhD.

Форма вступного випробування: вступне випробування проводиться за білетами у письмовій формі.

Тривалість вступного випробування – на виконання відведено 120 хвилин.

Результат вступного випробування оцінюється за шкалою від 100 до 200 балів.

Перепусткою на тестування є Аркуш результатів вступних випробувань, паспорт.

Під час проведення вступного випробування не допускається користування електронними приладами, підручниками, навчальними посібниками та іншими матеріалами, якщо це не передбачено рішенням Приймальної комісії.

У разі використання вступником під час вступного випробування сторонніх джерел інформації (у тому числі підказки) він відсторонюється від участі у випробуваннях, про що складається акт. На екзаменаційній роботі такого вступника член фахової атестаційної комісії вказує причину відсторонення та час. При перевірці така робота дешифрується і за неї виставляється оцінка менше мінімальної кількості балів, визначеної Приймальною комісією та Правилами прийому, для допуску до участі в конкурсі або зарахування на навчання поза конкурсом, незважаючи на обсяг і зміст написаного.

Вступники, які не з'явилися на фахове вступне випробування без поважних

причин у зазначений за розкладом час, до участі у подальших іспитах і конкурсі не допускаються.

2. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ФАХОВЕ ВСТУПНЕ ВИПРОБУВАННЯ

I. Економіка підприємства

Економічний зміст підприємства. Підприємство як суб'єкт господарювання. Поняття, цілі і напрями діяльності, правові основи функціонування. Класифікація та структура підприємств.

Ринкове середовище господарювання підприємств. Загальне середовище господарювання та його чинники (природні, демографічні, політичні, науково-технічні, економічні, міжнародні). Операційне середовище функціонування підприємства (постачальники ресурсів, споживачі продукції, посередники, конкуренти). Ринок як динамічна система, концепція динамічної ринкової рівноваги. Типи ринкових структур та конкурентна поведінка підприємств. Ринкова ціна і фактори її формування на макро- і мікрорівнях. Види ринкових цін та прояв їх стимулюючої, синхронізуючої сигнальної функції. Цінова конкуренція і цінова конкурентоспроможність.

Особливості конкурентної поведінки в структурах досконалої та недосконалої конкуренції. Конкуренція та конкурентоспроможність підприємства на внутрішньому ринку, необхідність розробки стратегій конкуренції. Конкурентний статус підприємства. Модель конкурентоспроможного підприємства. Методи управління конкурентоспроможністю підприємства.

Ринково-правові основи функціонування підприємства та здійснення підприємницької діяльності. Напрямки адаптації підприємств до умов мінливого ринкового середовища.

Основи підприємницької діяльності. Економічна свобода як основна передумова розвитку підприємництва. Рушійні сили підприємництва. Принципи та передумови підприємництва.

Приватне, колективне та державне підприємництво. Види підприємницької діяльності.

Підприємство, його сутність та функції. Види та об'єднання підприємств.

Господарські товариства. Організаційно-правові форми підприємницької діяльності.

Зовнішнє середовище сучасних підприємств: мікро-, макросередовище.

Мікросередовище, його сутність, вплив на діяльність підприємства. Основні складові мікросередовища та їх характеристика. Макросередовище функціонування підприємств, його основні ланки. Засади раціонального формування ефективного ринкового середовища.

Розвиток підприємства та управління стратегічними змінами. Суб'єкти підприємницької діяльності. Обмеження у здійсненні підприємницької діяльності. Правова база розвитку підприємництва. Проблеми правового забезпечення підприємництва в Україні. Удосконалення нормативно-правової бази розвитку підприємництва.

Управління виробничим процесом. Виробничий процес як основний вид операційної діяльності, його складові та принципи раціональної організації. Методи організації виробничих процесів.

Стратегічні напрями розвитку організації: зростання, стабілізація, скорочення. Інтенсивність виробництва та її вплив на ефективність. Поняття економічного типу розвитку підприємства і характеристика його видів. Прискорення обороту авансових ресурсів та його вплив на інтенсивність і ефективність виробництва.

Закони, принципи, функції та технологія управління підприємством.

Закони організації виробництва та сучасні принципи й методи управління операціями. Функції системи управління операційною діяльністю. Структура, зовнішнє оточення та життєвий цикл операційної системи. Внутрішні соціальні комунікації. Зовнішні комунікації підприємства. Загальна характеристика процесу проектування операційної системи. Класифікація маркетингових стратегій. Проектний менеджмент як інструмент управління процесами проектування та створення операційної системи. Кінцевий продукт, його якість та оновлення.

Принципи, види та методи планування виробництва (операцій). Взаємозв'язок

між стратегічним, тактичним та оперативним плануванням операцій. Концепція стратегічного управління підприємством. Специфічні риси оперативного управління функціонуванням операційних систем різних типів. Поняття «виробничого потенціалу організації», його основні складові та загальні характеристики. Зв'язок виробничого потенціалу з іншими видами потенціалів – економічним, науково-технічним, інноваційним, організаційним (функціональним), кадровим тощо.

Ресурсний, функціонально-структурний і цільовий підходи до оцінки виробничого потенціалу. Організація і планування відтворення і використання виробничого потенціалу.

Сутність і змістовна характеристика інвестиційно-відтворювального процесу на підприємстві. Інвестиційний потенціал та його зв'язок з виробничим та економічним потенціалом підприємства.

Криза та заходи антикризового управління підприємством. Можливості попереднього діагнозу та методи ідентифікації кризових явищ різної глибини в умовах підприємств України: підходи, моделі, показники, технології отримання та використання інформації. Основні підходи до подолання кризових явищ на підприємстві. Типи антикризової реакції та антикризового управління (реактивне, активне, планове). Характеристика основних етапів антикризового управління: діяльність по запобіганню кризи, управління в умовах кризи, діяльність по виводу підприємства з кризи.

Передумови для прийняття рішення про скорочення видів діяльності. Альтернативність у стратегічному виборі. Підтримка загальної стратегії за допомогою функціональної стратегії.

Характеристика програми антикризової діяльності підприємства.

Проблеми здійснення та підвищення ефективності реструктуризації підприємств. Вітчизняний та зарубіжний досвід реструктуризації різних суб'єктів господарювання. Процес санації (фінансового оздоровлення) потенційно конкурентоспроможних підприємств (організацій). Правові основи та сучасні проблеми банкрутства підприємств (організацій). Поняття

«банкрутство», «фіктивне банкрутство», «недобросовісне банкрутство», «санація», «ліквідація» як способи подолання кризи (санація) або оформлення «катастрофи» підприємства у разі неможливості вивести підприємство з системної кризи. Причини та глибина кризових явищ як основа вибору способів впливу на них.

Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці. Персонал підприємства: суть та класифікація. Поняття категорії «персонал підприємства». Види чисельності. Показники трудового потенціалу підприємств і методика їх визначення. Кадрова політика підприємства. Інструментарій управління персоналом підприємства. Продуктивність праці та методика її визначення. Мотивація й оплата праці. Державне регулювання оплати праці.

Матеріально-технічна база сучасних підприємств. Класифікація і структура основних фондів. Поняття виробничої потужності підприємств, показники використання. Функціональна роль матеріально-речових елементів основних виробничих фондів.

Капітал і виробничі фонди. Загальна характеристика капіталу і виробничих фондів. Сутність і види капіталу. Виробничі фонди підприємств. Оцінка, класифікація та структура основних фондів. Роль амортизаційної політики в інвестиційній активності підприємства. Ефективність відтворення та використання основних фондів. Показники ефективності використання основних фондів.

Склад і джерела фінансових ресурсів підприємства. Грошові потоки підприємства та їх оцінка з урахуванням фактора часу. Формування і вартість капіталу. Статутний капітал підприємства, визначення та обґрунтування його розміру. Вартість підприємства та інших доходних активів.

Оборотні фонди і фонди обігу. Економічна сутність оборотних фондів і фондів обігу, їх склад і структура. Виробничі запаси. Незавершене виробництво. Витрати майбутніх періодів.

Нематеріальні активи (ресурси) підприємства. Поняття нематеріальних

активів, класифікація. Методи оцінювання нематеріальних активів.

Інвестиційні ресурси та ефективність їх використання. Поняття інвестицій та інвестиційної діяльності. Закон України «Про інвестиційну діяльність». Інвестиційна діяльність сучасних підприємств. Джерела інвестицій: власні, позичкові, залучені, бюджетні. Іноземні інвестиції. Капіталовкладення підприємств. Структура капіталовкладень.

Сутність і змістовна характеристика інвестиційно-відтворювального процесу на підприємстві. Інвестиційний потенціал та його зв'язок з виробничим та економічним потенціалом підприємства. Економічне обґрунтування інвестиційних проектів різних суб'єктів господарювання.

Інноваційна діяльність сучасних підприємств. Зміст інноваційної діяльності. Інновації, інноваційний процес: поняття, класифікації. Поняття науково-технічного прогресу. Загальна характеристика напрямів розвитку НТП.

Поняття, форми й вибір напрямків техніко-технологічного оновлення підприємства, методичні основи оцінки їх ефективності. Джерела фінансування технологічного оновлення підприємства. Тенденції та стратегічні напрямки технологічного оновлення вітчизняних підприємств у сучасних умовах.

Витрати виробництва і собівартість продукції. Поняття витрат виробництва і собівартості продукції. Поняття собівартості продукції і характеристика її видів. Склад та класифікація витрат. Фінансові результати діяльності підприємства.

Ціни і ціноутворення в ринкових умовах. Економічний зміст і функції цін. Мета ціноутворення за умов ринку. Методи ціноутворення. Модифікація цін. Посилення функції ціни як економічного регулятора розширеного відтворення. Види ринкових цін. Трансферні ціни. Зміст конкурентної ціни і умови її формування. Стимулююча, синхронізуюча і сигнальна функції ціни. Види цін. Договірні і вільні ціни. Біржова ціна. Регульовані державні ціни. Державне регулювання цін. Основні принципи ціноутворення. Цінові зони.

Економічні результати та ефективність діяльності підприємства.

Оцінювання економічних результатів підприємств. Поняття ефекту і ефективності виробництва. Види ефективності. Соціальна ефективність, екологічна ефективність. Результативність функціонування, безпечний стан підприємства.

Методика визначення показників економічної ефективності виробництва.

Безбитковість діяльності підприємства: поняття, обчислення.

Методологія та інструментарій аналізу діяльності підприємств

Сутність та методи економічного аналізу. Загальна характеристика економіко-математичних методів. Математичне моделювання як метод наукового пізнання економічних явищ та процесів.

Комп'ютерні технології та їх застосування в економіці.

Комп'ютерні мережі. Глобальна комп'ютерна мережа INTERNET, її служби та сервіси.

II. Національна економіка

Система управління економікою. Необхідність державного управління економікою в умовах ринку, державне управління та ринок. Вплив держави на розподіл ресурсів. Роль держави в стабілізації економічного розвитку.

Економічна політика держави та її складові елементи на сучасному етапі.

Об'єкти та засоби державного впливу на економіку.

Економічний механізм управління національним господарством. Державні органи та їх роль в управлінні економікою.

Система місцевих органів управління економікою, їх функції та механізм впливу на соціально-економічний розвиток регіонів.

Макроекономічні плани як інструмент державного управління економікою.

Роль бюджету та податків у державному управлінні економікою.

Державне управління економікою засобами грошово-кредитної політики.

Цінова політика як елемент державного управління економікою. Державне управління зовнішньоекономічною діяльністю.

Ефективність функціонування національного господарства.

Макростабілізація розвитку економіки. Зміст та способи економічного прогнозування. Класифікація прогнозів. Макроекономічне прогнозування та його принципи. Основні функції макроекономічного прогнозування. Методи та моделі економічного прогнозування.

Аналіз економічної ситуації та тенденцій розвитку національної економіки. Види економічного аналізу. Методи економічного аналізу. Інформаційна база економічного аналізу. Організація та етапи економічного аналізу. Техніко-економічний аналіз. Фінансово-економічний аналіз. Аналіз фінансових результатів, рентабельності, фінансового стану підприємств.

Методи колективної експертної оцінки. Методи статистичної обробки матеріалів анкетування. Особливості застосування методу “Делфі” в соціально-економічному прогнозуванні.

Довгострокове прогнозування, його зв’язок із короткостроковим, основні показники. Комплексні системи довгострокового прогнозування: зміст, основні етапи проектування. Моделі прогнозування економіки держави, регіону, області. Міжгалузеві моделі, їх зміст і сфера застосування. Моделі прогнозування науково-технічного прогресу. Прогнозування соціального розвитку та рівня життя населення. Прогнозування попиту на товари й послуги. Демографічні прогнози. Модель прогнозування чисельності населення. Прогнозування параметрів руху населення.

Логіка й технологія планування. Основні форми державного планування. Стратегічне планування та програмування соціально- економічного розвитку країни.

Програмні заходи державної політики: макроекономічної, цінової, інвестиційної, фінансово-бюджетної, податкової, грошово-кредитної, валютної, промислової, аграрної, науково-технічної, інноваційної, соціальної, гуманітарної, інституціональної, зовнішньоекономічної, екологічної безпеки і природокористування, регіональної.

Валовий внутрішній продукт – вироблений і реальний, валовий випуск товарів

і послуг, проміжне споживання, валова додана вартість, чистий прибуток, кінцеві споживчі витрати, нагромадження основного капіталу.

Основи методології макроекономічного планування. Економічні закони та їх врахування у процесі розробки державних планів.

Балансовий метод і його роль в аналізі та плануванні найголовніших пропорцій національної економіки. Напрями вдосконалення балансового методу макроекономічного планування.

Нормативний метод, необхідність і можливість його використання в плануванні. Норми й нормативи як інструменти планових розрахунків.

Програмно-цільовий метод та його роль в обґрунтуванні макроекономічних планів.

Методика обчислення макроекономічних показників у системі національних рахунків. Планування валового національного та валового внутрішнього продукту, національного доходу, національного багатства, реальних доходів населення тощо.

Планування темпів, структури і макроекономічних пропорцій. Розрахунки показників, що характеризують основні макроекономічні пропорції. Структурна політика держави та методи її реалізації.

Державне управління національним господарством. Моделі державного регулювання національною економікою. Функції ринку та обмеженість його регулюючого механізму. Кейнсіанська теорія як методологічна основа державного регулювання економіки.

Сутність державного регулювання економіки. Межа державного втручання в економіку.

Суб'єкти державного регулювання економіки. Суспільні інтереси як об'єктивна основа державного регулювання економіки. Прямий та зворотній зв'язок між державою та носіями економічних інтересів.

Об'єкти державного регулювання економіки. Економічний цикл, зайнятість, безробіття, інфляція. Головні цілі державного регулювання економіки: стабілізація економічного розвитку, економічне зростання, підвищення

життєвого рівня населення.

Система державних регуляторів економіки: правові, адміністративні, економічні. Антикризова політика держави. Антимонопольна (конкурентна) державна політика, механізм її реалізації.

Економічна безпека національної економіки. Інвестиційний процес, державна інвестиційна політика та механізм їх реалізації. Державне регулювання інституціональних змін в економіці. Регуляторна економічна політика держави, механізм її реалізації.

Державне регулювання економіки заходами фінансової політики, її сутність. Наслідки впливу податків на пропозицію. Крива Лаффера як особливий варіант стимулюючої фінансової політики, спрямованої на пропозицію та можливості її практичного застосування.

Фінансова політика та проблема збалансування бюджету. Державний борг і методи фінансування дефіцитного бюджету.

Заходи грошово-кредитної та антиінфляційної політики в державному регулюванні економіки. Грошовий ринок. Пропозиція грошей та грошові агрегати. Грошово-кредитне регулювання економіки.

Інфляція як індикатор економічної стабільності. Рівень та темпи інфляції. Види інфляції залежно від її темпів. Інфляція попиту та інфляція витрат. Антиінфляційна політика держави.

Державне регулювання макроекономічної структури. Сутність і завдання структурної політики. Структурні елементи економіки. Основні показники макроекономічної структури. Роль наслідки структурних зрушень в економіці.

Регулювання структури зовнішньоекономічної діяльності країни. Роль експорту та імпорту в економічній структурі. Структура експорту та імпорту. Державний і приватний сектори економіки. Роздержавлення, приватизація та націоналізація як напрями соціальної реструктуризації економіки. Механізми приватизації: зарубіжний досвід.

Державне регулювання зайнятості та рівня соціального забезпечення

населення. Ринок праці. Попит і пропозиція на ринку праці. Зайнятість та безробіття. Види безробіття: фрикційне, структурне та циклічне.

Державна система соціального захисту населення. Державні програми сприяння зайнятості. Економічна нерівність. Диференціація доходів та бідність. Прожитковий мінімум. Два напрями соціального захисту: державне соціальне страхування і державна допомога. Індexсація доходів.

Державне регулювання економіки засобами зовнішньоекономічної політики. Сукупний дохід у відкритій економіці. Вплив заходів зовнішньоекономічної політики на чистий експорт. Тарифні та нетарифні методи, валютна інтервенція, валютний контроль. Плаваючий та фіксований валютний курс.

Фінансово-бюджетне регулювання економіки

Державний та місцеві бюджети як головні інструменти управління соціально-економічним розвитком країни й регіонів. Бюджет як основний фінансовий план держави. Політичне, економічне і соціальне значення бюджету.

Джерела доходів бюджету. Структура доходів бюджету. Податкові, неподаткові доходи, мито, збори. Особливості планування і фінансування видатків на бюджетні програми.

Стадії та порядок складання проекту бюджету, розгляду його у Верховній Раді України, виконання та звітності про виконання.

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

I

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: підруч. У 2-х кн. Кн. 2: Мікроекономіка / Ред. С. Панчишин, П. Островерха. – К.: Знання, 2013. – 437 с.
2. Антикризове корпоративне управління: теоретичні та прикладні аспекти / С.С. Гасанов, А.М. Штангрет, Я.В. Котляревський та ін. – К.: ДННУ “Академія фінансового управління”, 2012. – 301 с.
3. Антикризний менеджмент: навч. посібник / Л.І. Скібіцька, В.В. Матвєєв, В.І. Щелкунов та ін. – К.: ЦУЛ, 2014. – 584 с.
4. Афанасьєв М.В. Економіка підприємства: Навч.-метод. посіб. / М.В. Афанасьєв, О.Б. Плоха. – Харківський національний економічний ун-т., Х.: ВД “Інжек”, 2007. – 320 с.
5. Бойчик І.М. Економіка підприємства: навч. посіб. / І.М. Бойчик – К.: Атіка, 2007. – 528 с.
6. Бондар Н.М. Економіка підприємства: Навч. посібник. / Н.М. Бондар – К.: А.С.К., 2005. – 400 с.
7. Буреннікова (Поліщук) Н.В. Математичні методи економічного аналізу: теорія і практика: навч. Посібник / Н.В. Буреннікова, Ю.Ю.Буренніков. – Вінниця: ВНТУ, 2013. – 292 с.
8. Варналій З.С. Основи підприємництва: Навч. посібник / З.С.Варналій. – К.: Знання-Прес, 2002. – 239 с.
9. Васильков В.Г. Організація виробництва: Навч. посібник./ В.Г. Васильков – К.: КНЕУ, 2005. – 524с.
10. Гринчуцький В.І. Економіка підприємства: навч. посібник / В.І. Гринчуцький, Е.Т. Карапетян, Б.В. Погріщук. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 304 с.
11. Економіка підприємства: Підручник. 4-е вид., доп. і перероб. / За ред. Г.А. Швиданенко. – К.: КНЕУ, 2009. – 640 с.
12. Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. С.Ф. Покропивного. – Вид. 2-е перероб. доп. – К.: КНЕУ, 2001. – 528 с.
13. Економічна енциклопедія: У 3 т. Т. 1 / Редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) – К.: Видавничий центр “Академія”, 2000. – 864 с.
14. Кондратюк О.І. Економіка підприємства: навч.-метод. посібник / О.І. Кондратюк, О.О. Пилипенко – К.: Видавництво Європейського ун-ту, 2006. – 287 с.
15. Шваб Л.І. Економіка підприємства: Навчальний посібник для

студентів вищих навчальних закладів./ Л.І. Шваб – К.: Каравела, 2016.– 584с.

II

1. Бюджетний кодекс України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2456-17&p=1309936556715078>.
2. Закон України “Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності” від 11.09.2003 № 1160-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/1160-15>.
3. Закон України “Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні” від 27.03.2014 № 1166-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/1166-18>.
4. Закон України “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення” від 14.10.2014 № 1702-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>.
5. Калетнік Г.М. та ін. Трансформація економічного розвитку системи АПК регіону в ринкових умовах господарювання: колективна монографія / Під заг. ред. А.Г. Мазура. – Вінниця, 2014. – 374с.
6. Малік М.Й. Конкурентоспроможність аграрних підприємств: методологія і механізми / М.Й. Малік, О.А. Нужна. – К.: Інститут аграрної економіки, 2007. – 270 с.
7. Основи підприємницької діяльності та агробізнесу: навч. посібник:/ за ред. І.І. Червена, В.С. Шебаніна, С.І. Мельник. – Миколаїв : МДАУ, 2007. – 290 с.
8. Основи ринкової економіки: підруч. / [За ред. В.В.Кулішова]. – Львів: Магнолія 2006, 2013. – 472 с.
9. Останкова Л.А. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками: навч. посіб. / Л.А. Останкова, Н.Ю. Шевченко. – К.: ЦУЛ, 2011. – 256 с.

10. Петрович Й.М. Економіка та фінанси підприємства: підручник / Й.М. Петрович, Л.М. Прокопишин-Рашкевич. – Львів, 2015. – 408 с.
11. Податковий кодекс України: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.
12. Тарасюк Г.М. Планування діяльності підприємства: навч. посібник / Г.М. Тарасюк, Л.І. Шваб. – [3-тє видання]. – К.: Каравела, 2008. – 352 с.
13. Ходаківський Є.І. Інтелектуальна власність: економіко-правові аспекти: навч. посіб. / Є.І. Ходаківський, В.П. Якобчук, І.Л. Литвинчук. – К.: ЦУЛ, 2014. – 276 с.
14. Чепінога В.Г. Основи економічної теорії: навч. посібник / В.Г. Чепінога. – К.: Ліра-К, 2014. – 240 с.
15. Чухно А.А. Економічна теорія: (у 2-х т.) т.1 – К.: ДННУ АФУ, 2010. – 512 с.
16. Шкварчук Л.О. Фінансовий ринок: навч. посібник / Л.О. Шкварчук. – К.: Знання, 2013. – 382 с.
17. Шпикуляк О.Г. Інституції у розвитку та регулюванні аграрного ринку: [монографія] / О.Г. Шпикуляк. – К.: ННЦ ІАЕ, 2012. – 396 с.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ АБІТУРІЄНТІВ ПІД ЧАС УСНИХ ТА ПИСЬМОВИХ ВІДПОВІДЬ

Критеріями оцінки знань абітурієнтів під час усних та письмових відповідей є:

- повнота розкриття питання;
- використання основної та додаткової літератури (нормативно-правових актів, підручників, навчальних посібників, журналів тощо);
- логіка викладення матеріалу, культура мови, емоційність та переконаність;
- аналітичні міркування, вміння робити порівняння, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки.

Бали	Критерії оцінки
Відмінно 180-200	На основі досконалого знання матеріалу предмету абітурієнт набути знання, вміння та навички використовує під час вирішення нестандартних задач. Вільно використовує міжпредметні зв'язки, орієнтується у періодичній та монографічній літературі з предмету. Легко знаходить відповіді на нестандартні, несподівані питання. У складних ситуаціях може провести аналіз на рівні теоретичного осмислення. Виявляє творчі здібності, нахил до самостійної науково-дослідної роботи, який проявляється у наявності нових публікацій, виступах на наукових конференціях. На основі ґрунтовного знання матеріалу предмету абітурієнт набути знання, вміння та навички доцільно використовує під час вирішення задач. Вільно використовує міжпредметні зв'язки, орієнтується у періодичній та монографічній літературі з предмету. Самостійно знаходить відповіді на несподівані питання. У складних ситуаціях може провести аналіз на рівні теоретичного осмислення. Виявляє нахил до самостійної науково-дослідної роботи, який проявляється у наявності наукових публікацій, виступах на наукових конференціях.
Добре 150-179	Вільно володіє матеріалом у відповідності з програмою педагогічних дисциплін. Знання, вміння та навички може самостійно використовувати у нестандартних ситуаціях навчального характеру. Проявляє інтерес до наукової та науково-популярної літератури з предмету. Самостійно опрацьовує рекомендовану та додаткову літературу з предмету. Виявляє схильність до аналітико-синтетичної діяльності, здатен висловлювати власну думку. Отримані знання використовує під час аналізу стану навчально-виховного процесу в університеті. На основі оволодіння матеріалом під керівництвом викладача вміє

	зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію про педагогічні явища. Цілком самостійно використовує набуті знання, вміння та навички в стандартних навчальних ситуаціях. Здатний контролювати свою діяльність. Швидко знаходить необхідну інформацію в додатковій літературі. Ознайомлений з періодичними виданнями, що відповідають напрямку дисциплін.
Задовільно 100-149	Повністю відтворює інформацію, що викладена в базових джерелах інформації. Має утруднення під час користування додатковою та довідниковою літературою. Епізодичне знайомство з періодичними виданнями, що відповідають напрямку дисципліни. Сформовані вміння може використовувати у стандартних ситуаціях, які закладені у завданні. Під час виправлення допущених помилок потребує деякої допомоги викладача. Виникають ускладнення при необхідності використання міжпредметних знань. Самостійно відтворює головні положення. Ознайомлений з основними термінами та категоріями дисципліни. Потребує допомоги викладача для відтворення систематизованого матеріалу. Під час реалізації знань для вирішення практичних завдань потребує допомоги викладача на всіх етапах роботи. Часто допускає типові помилки, які здатен виправити за умов допомоги. Наявне фрагментарне ознайомлення з інформацією, що викладена в додатковій літературі.
Незадовільно 0-99	Недостатньо володіє термінологією з дисципліни. Володіє матеріалом на фрагментарному рівні. Алгоритм відповіді носить безсистемний характер. Не може відповісти на питання чи виконати порівняння, узагальнення інформації без грубих помилок, на які не звертає уваги. Володіння навчальним матеріалом на рівні розпізнання. Не може користуватися джерелами, методичними рекомендаціями, іншими додатковими засобами. Володіє тільки окремими прийомами практичної діяльності, яких недостатньо для формування вмінь

У разі використання заборонених джерел абітурієнт на вимогу члена комісії залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку.

5. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ФАХОВОГО ІСПИТУ ДО ВСТУПУ В АСПІРАНТУРУ

Організація і проведення фахового іспиту до вступу в аспірантуру Херсонського державного університету за галуззю знань С «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю С1 Економіка та міжнародні економічні відносини здійснюється відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Умов прийому на навчання до вищих навчальних закладів України в 2016 році, Правил прийому до аспірантури (доктор філософії) ВНАУ в 2016 році, Положення «Про приймальну комісію ВНАУ», Положення про прийом на навчання до аспірантури ВНАУ на здобуття наукового ступеня доктора філософії, Положення про предметні комісії для проведення вступних випробувань до аспірантури ВНАУ, Положення про відділ аспірантури і докторантури ВНАУ.

Рекомендується проведення письмового екзамену на основі вільного вибору здобувачами білету, котрий містить три питання з дисциплін, котрі виносяться на фаховий іспит.

6. СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА

Міністерство освіти і науки України Херсонський
державний університет

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Ректор

_____ Олександр СПІВАКОВСЬКИЙ
“ _____ ” _____ 2025 р.

Екзаменаційний білет №
для складання вступного фахового іспиту до аспірантури зі
спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні
відносини»

1. Теоретичне питання.
2. Теоретичне питання.
3. Теоретичне питання.

Затверджено Вченою радою факультету економіки і менеджменту, протокол
№ _____ від " _____ " _____ 2025 р.

Екзаменатори

7. ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

1. Вплив інтеграції та глобалізації на діяльність підприємства.
2. Корпоративні, конкурентні та функціональні стратегії розвитку підприємства.
3. Моделі державного регулювання національною економікою.
4. Функції ринку та обмеженість його регулюючого механізму.
5. Сутність державного регулювання економіки. Межа державного втручання в економіку.
6. Економічні функції держави: формування правових засад функціонування економіки; емісія грошей; усунення вад ринкового саморегулювання; перерозподіл доходів і ресурсів; стабілізація економіки; антимонопольна діяльність держави.
7. Суспільні інтереси як об'єктивна основа державного регулювання економіки.
8. Прямий та зворотній зв'язок між державою та носіями економічних інтересів.
9. Контракти у зовнішньоекономічній діяльності підприємства.
10. Соціальна політика підприємства.
11. Економічна безпека національної економіки.
12. Монополізація виробництва і конкуренція на ринку.
13. Інновація як основа конкурентоспроможності підприємства
14. Ринок як середовище розвитку підприємства.
15. Комп'ютерні технології та їх застосування в економіці.